

obtíže, které se daly předpokládati již při podpisování mírové smlouvy versaillské. Zdá se však, že hlavním motivem usnesení senátu byla obava před čl. 409—420. versaillské smlouvy, dle nichž stát, který neplní závazky, jež na sebe vzal úmluvou, může býti k tomu donucen ostatními státy pomocí opatření rázu hospodářského. Není si tedy Francie jista, zda bude moci washingtonskou úmluvu provádět. Tento příklad jistě svědčí o nečekaných obtížích, na něž nyní uzákonění osmihodinové pracovní doby v jednotlivých státech narazilo.

K. Gerlich.

LITERATURA.

Elisabeth F. Read: Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy. — Početno americkou mírovou cenou 1. září 1925. — Úvodem a poznámkami opatřil Dr. Emil Dufek. Přeložil Dr. O. Butter. Praha 1926. Str. 169.

Po vydání vědeckého *Oppenheimova*: Mezinárodního práva přistoupila redakce Politické knihovny k vydání americké knížky, která populárním způsobem seznamuje širší vrstvy lidové se zásadami práva mezinárodního. Knížku vydala American Foundation; byla k návrhu odborového rady ministerstva zahraničních věcí Dr. Emila Dufka přeložena do češtiny a jím opatřena poznámkami, jež se vztahují k Československé republice.

Není pochyby, že i u nás, kde ani vědecká literatura není v žádném rozkvětu, je třeba knížky, jež by popularisovala vědu práva mezinárodního. I pro naše příslušníky bude povšechná orientace v právu mezinárodním s nemalým užitekem, neboť náš stát je v ustavičném i extensivním i intenzivním styku s cizími státy. Neznalost práva mezinárodního bývá totiž toho příčinou, že naši příslušníci v cizině vystavují se svou lehkovážností a neopatrností zbytečným újmám, jimž nedovedou zabrániti ani naše zastupitelské úřady, poněvadž se od nich mnohdy žádají docela nemožnosti.

Z povinnosti referentské musíme přihlídnouti jak k vlastnímu textu, tak i k poznámkám, o něž byl překlad obohacen.

V úvodě k českému překladu se uvádí, že knížka není určena výhradně pro vědecké pracovníky, čímž má snad býti řečeno, že pro vědecké pracovníky ani určena není. Je přirozeno, že knížka, určená americkým příslušníkům, břeje ponejvíce zřetel na americké poměry. Autor úvodu vzpomíná zásluh, jež si o mezinárodní justici získal Léon Bourgeois, ale zdá se, že je přeceňuje, když praví, že Bourgeois byl prvním, kdož propagoval myšlenku instituce nejvyššího soudního dvora mezi národy, státy. Sluší na to upozorniti, že se na druhé haagské konferenci nejednalo o zřízení Stálého soudního dvora mezinárodní spravedlnosti, nýbrž o zřízení rozhodčího soudu. Tam, kde se patrně jedná o Stálý rozhodčí dvůr, mluví Dufek o Stálém rozhodčím soudem, Stálý mezinárodní soudní dvůr nazývá pak nepřesně Stálým mezinárodním soudním dvorem *spravedlnosti*. Doporučovalo by se více šetřiti ustálené, pokud se týče, správné terminologie.

Knížka je rozdělena na čtyry díly.

První díl je věnován právům a povinnostem suverenního státu. Mezinárodní právo je definováno takto: Mezinárodním právem se obvykle rozumějí zásady a pravidla, jež vyjadřují postupně vytvořený pojem správného chování civilisovaných národů (?) k sobě navzájem nebo k příslušníkům těchto národů. Není to právo nad státy, nýbrž mezi státy. Překlad tu mluví o národech, patrně s neporozuměním pojmu »nation«, který značí i národ i stát. Suverenní stát je chápán docela sociologicky a též i suverenita, která je přece kategorií právní. O základních právech států je pojednáno způsobem jinak obvyklým. V souvislosti s výkladem o rovnoprávnosti států, činí se zmínka o obsazování Stálého mezinárodního soudního dvora, jehož členové jsou voleni jak

Radou, tak Shromážděním Společnosti národů. Tu v poznámce cituje Dufek čl. 14 Paktu, zapominaje, že otázka volby jest upravena ve Statutu Stálého mezinárodního soudního dvora. Zajímavé jsou výklady o pravomoci suverenního státu nad osobami. Státnímu občanství americkému věnována zvláštní pozornost.

Díl druhý týká se prostředků, jež má suverenní stát, aby uplatňoval svá práva a donutil druhé státy k plnění povinností. Jde tu o pokojné, vlastně smírné prostředky, jakož i o donucovací prostředky. Na str. 88 se mluví místo o rozhodčím dvoru o soudním dvoru, což je zcela nepřesné. Také Stálý mezinárodní soudní dvůr je nesprávně nazýván Stálým soudním dvorem mezinárodní spravedlnosti. V německé literatuře užívá se výrazu: Der ständige intern. Gerichtshof. Pokud jde o členy výboru právníků, jenž byl pověřen vypracováním předběžného Statutu, je na str. 104 v poznámce uveden Aducci místo Ad a tci, Fernomez místo Fernomez, Decamps místo De s camps. V listině kandidátů, jak uvádí na str. 107 poznámka, byli r. 1911 (správně: 1921) československými národními soudci: prof. Dr. Karel Hermann-Otavský, prof. Dr. Karel Kadlec, poslanec Dr. Karel Kramář a vyslanec Dr. Vojtěch Mastný. Patrně jen nedopatřením byl uveden prof. Dr. Kadlec a Dr. Kramář, neboť lze navrhnouti jen dva národní soudce; druhými kandidáty byli totiž Dr. Jovanovič a prof. Politis. Prof. Dr. Kadlec byl kandidován za Bulharsko, dr. Kramář kandidován vůbec nebyl. (Srv. k tomu: B u s t a m a n t e, La Cour permanente de Justice internationale; str. 123.). O válce je pojednáno příliš stručně a naprosto neúplně.

V dílu třetím je probrána mezinárodní organizace, zejména Společnost národů a mezinárodní organizace práce.

V čtvrtém dílu jsou uvedeny současné proudy v mezinárodních stycích, totiž snahy o omezení zbrojení a rozšíření obligatorní arbitráže, jakož i snahy o kodifikaci práva mezinárodního, projevované v líné Společnosti národů i na půdě americké.

Na konec knížky je připojen seznam nejvýznačnější literatury i české. Pokud jde o českou literaturu, není D u f e k e m uvedena úplně, a jmenovitě není sledována literatura, obsažená v předních právnických časopisech. V našich literárních poměrech nutno respektování právnických časopisů jen vřele doporučiti.

Vytěčená nedopatření nebo nepřesnosti nejsou nijak na újmu hodnoty přeloženého díla, které širší vrstvy lidové dovede dobře uvést do význačného odvětví dnešní právní kultury. Proto vítáme překlad sympatické americké knížky a doufáme, že i z německé literatury, která svým pozitivismem stojí na zvláště vysokém stupni, bude brzy něco přeloženo, aspoň vynikající S t r u p p o v y: Grundzüge des positiven Völkerrechts, jež vyšly nyní v novém vydání. Dr. Bohumil K u č e r a.

Prof. Dr. Artur Flanz: Die Krankenversicherung der öffentlichen Dienstnehmer. Nákladem bratří Stieplů v Liberci, 1926, 8°, stran 86, cena Kč 8.—. Knížka obsahuje jednak text zákona ze dne 15. října 1925, č. 221. Sb. z. a n., jednak zprávu výboru sociálně-politického a rozpočtového (tisk č. 1062). — V úvodu zmiňuje se autor krátce o historickém vývoji tohoto zákona. Knížka tato vyšla již v měsíci červnu r. 1926 a jest litovatí jen, že proto neobsahuje prováděcí nařízení doby pozdější, takže již nyní není úplná. Dr. Jindřich.

Bohumil Baxa: Dějiny veřejného práva ve střední Evropě od r. 1848. Brno 1926, str. 112, vyd. »Právník« v Brně. — Prof. Baxa vydal část systému dějin veřej. práva ve střední Evropě, z nichž měli jsme do nedávna jen knihu Kadlecovu. Autor podává v ní dějiny veřejného práva od r. 1848 až vlastně po naše dny. Kromě úvodu obsahuje kniha dvě části a dva dodatky. V první části probírá se ústavní vývoj v monarchii lotrinské od r. 1848, v části druhé uveden je ústavní vývoj v říši německé. V dodatku prvním probrán jest ústavní vývoj státu francouzského v uvedené době a v dodatku druhém je nastíněn povšechný vývoj ústavní v ostatních evropských státech.

Ku knize připojen je seznam nejdůležitější literatury. Kniha pracována jest na mnohých místech na pramenech a je výsledkem dlouhého badání autorova. V tom je zajisté přednost její. Ale kniha je také určena pro posluchače, jak z podtitulu patrnó. Tím, že v textu uváděny jsou doslovně na mnohých místech citáty z jednotlivých ústav i z jiných pramenů, tím, že vypočítávány jsou z nich jednotlivé body (na př. 16 bodů a p.) bude kniha působiti posluchačům jistě potíže při počátečním studiu. Některé části jsou zpracovány velmi podrobně a podávají posluchačům velmi jasný obraz o vývoji. Některé však části, na př. o ústavním vývoji v zemích uherských oproti jiným částem jsou dosti stručné. A ještě jednu poznámku. Kniha, míněna je jako část systému. Rok 1848 nemůže býti žádným dělítkem v celkovém systému vývoji dějin práva ve střední Evropě. Rok 1848 byl jen výsledkem vývoje předcházejícího a to nejen ve Francii, nýbrž i v Německu a v ostatních zemích střední Evropy. Byl-li volen rok 1848 jako rok počáteční, od něhož ličení vývoje vychází, pak bylo doporučitelné, aby nastíněny byly důvody a předpoklady jeho.

Kniha Baxova, jak nahoře zmíněno, je v podrobnostech velmi pečlivě zpracována a bude po této stránce doplňovati knihu Kadlecovu, která hledíc k celkovému vývoji, nemohla věnovati tolik pozornosti podrobnostem vývoje určitého časového úseku.

Dr. Rauscher.

Příspěvek k životopisu m. Viktorína K. ze Všehrd je práce A. P. Šlechty (Jan Šlechta ze V. a jeho rod. — Praha. 1925. Nákl. vlast. ve sbírce »Rodopisné rozhledy« IV. 1. 8°. Str. 167). Autor v ní opětně pokusil se dokázati, že mezi známým humanistou a filosofem J. Šlechtou ze Všehrd a proslaveným našim právníkem nebylo jen t. zv. erbovní strýcovství, nýbrž skutečné příbuzenství. Opírá se o údaj Benj. Popelky v jeho spise o Jevičském okrese ve Vlastivědě Moravské a některé jiné indicie. Žel že autor svůj důkaz nemohl provésti úplně, jelikož neprošel všechny ještě prameny (zejm. DZ morav.) v originálech a tak musil se obmeziti na vyslovení domněnek. Podobně je tomu i s vysloveným názorem, že Všehrd byl příbuzným s Augustínem Olomouckým. Provésti důkaz ať již příbuznosti, či naopak by bylo velmi důležitó zejména pro pozdější poměr Všehrdův k Augustínovi. Ale i tak, třebaž se studii a hlavně metodou autorovou nelze vždy souhlasiti, přece jest ji zaznamenati, protože příspěvků k životopisu Všehrdovu je po hříchu velmi pomálu. Ča.

Poznámka k recenzi »Zřízení zemského knihzetství Opolského a Ratiborského« (Všehrd, VIII., 2; —Ča). V druhém čísle Všehrdu byla recenována a kritisována věc, o níž snad se dalo čekat, že bude prostě zaznamenána, ale sotva že bude kritisována. Byla to věc, určená původně výhradně pro vnitřní, pedagogické účely semináře slov. práva a stalo se jen náhodou, že se našla ochotná ruka, jež umožnila za cenu směšně nepatrnou litografické rozmnožení ve více výtiscích a tím i případný prodej jiným interesentům. Touto »publikací« nepozbyla však věc nijak původní povahy vydání rukopisného, třebaže na titulním listě nestojí slova »rozmnoženo jako rukopis«. — Co se týče učiněných výtek, byl to sám účel opisu, jenž vedl k tomu, že použito přepisu paleografického, prohlášeného panem recenzentem za zcela zbytečný. Úmyslem bylo, opatřiti v několika exemplářích přepis některého důležitějšího starého tisku, jehož by se mohlo při seminárních cvičeních používat v náhradu za originální staré tisky, ve více exemplářích nikdy neopatřitelné. Že šlo v našem případě o přepis naprostého unikátu, podporovalo ještě toto rozhodnutí. Ostatně sotva kdo se dá přesvědčit, že by se v pražském semináři slov. práva dosavad nevědělo o způsobu přepisu, který doporučuje pan recenzent. Co bylo vykonáno bylo určeno dvěma faktory: původním účelem práce a prostředky, jež byly po ruce (pro nezpracované opisovače samy byl tento způsob přepisu nejjednodušší; také formát, jenž byl v recenzi vytčen,

byl dán již technickým postupem při rozmnožení). Vysvětlíme-li takto body, jichž se recenze dotýkala, padají výtky, jež byly učiněny, při čemž k potěšení a povzbuzení loňských členů semináře slov. práva zůstává jen pochvala, již recenze začínala a končila. JUC. Vaněček.

Moje vysvětlení k hořejším řádkům je toto: p. Vaněček patrně neporozuměl mému referátu, nebo věnoval mu tak málo pozornosti, že si jej ani nepročel natolik, aby pochopil, že moje kritika přepisu starého textu byla velmi pochvalná. Jsem jist, že tento dojem radostný, že někdo se odvážil podobného podniku (byl to p. JUC. Procházka, p. Vaněček, tuším, se zúčastnil mezi opisovateli) vzbudila má kritika ve všech ostatních čtenářích. Autor repliky mi mimoděk dává za pravdu právě v nejdůležitější věci, totiž pokud jde o přepis paleografický. Že vskutku neví, jak přepisovati, vysvítá zřejmě ze dvou rčení zcela si odporujících: nejprve totiž vykládá, jak obecně je rozšířena znalost (a také samozřejmě já musím být o tom přesvědčen), že paleografický text je nevhodný a hned na to říká, že prý paleografický přepis je nevhodnější pro začátečníky. Nemluvím-li ani o tom, že právě o nesnadnosti paleografického přepisu, zvláště pro začátečníky, není pochyby, dosvědčuje tento rozpor v uzavření repliky, že ani autor její není si jist, kdy má se a jak užití přepisu tohoto druhu. Že replika chce vyvrátiti i mou radu stran formátu vysvětlují si jen zásadním opozičním stanoviskem pisatelovým. Nepochybuji, že pisatel repliky měl dobrou snahu zmírniti výtky mojí kritiky, ale že se nesprávně vyjádřil. A tak by snadno mohlo vzniknouti z jeho díkce mínění, jako by se přiznával ke stanovisku, že přepis byl učiněn jen pro potřebu semináře »jako vydání rukopisné« (ač je to termín trochu neobvyklý) a že tedy dostačí. Je přirozeno, že pro účely výchovné všechny pomůcky musí býti právě naopak velmi dobré a bez chyby, a že vůbec platí zásada že co jinde je dost dobré, právě tam není dost dobré. Spíše však jest litovati druhé díkce repliky, kdy se zmiňuje hned na počátku, že se dalo čekat, že o přepisu bude jen referováno, nikoliv psána kritika. Neboť tím by se zdálo, že se autor její přiznává ke stanovisku rozhodně nesprávnému, aby o některých věcech směla býti psána kritika a o jiných nikoliv. Taková »ochrana« před kritikou byla by vědecké a odborné produkci skutečným morem! Jsem přesvědčen, že pisatel repliky jen nesprávnou díkci zavinil tento falešný dojem. Tolik na vysvětlení k replice.

Dr. František Čáda.

Prof. Dr. Przemysław Dąbkowski: *Sprawozdanie dziekańskie za rok akademicki 1925—1926.* — Lwów. 1926. 8°, str. 97. — Profesor lwovské university Dąbkowski minulého školního roku děkan právnické fakulty, podává velmi obsírnou zprávu o uplynulém roce. Zprávy této sluší si povšimnouti pro srovnání s našimi poměry. Nejde tu jen o porovnání statistické a kronikální části, jež se velmi podobá kapitolám připojovaným k »Vědecké ročenice právnické fakulty university Masarykovy«, jež, žel, v posledním svazku nám ji již nepřinesla, nýbrž o některé personalie a podobně. Tak na př. velmi zajímavá je zpráva o plném obsazení všech oborů vědních, často několika profesory, jimž k ruce je přidána řada asistentů a stipendistů, kdežto na našich fakultách je pravidelně 1 asistent (jen v Praze 3) a ten je ještě zaměstnán agendou knihovnickou. Proto také lwovské semináře vykazují činnost velmi bohatou, což je jistě jen ku prospěchu posluchačů. Vůbec v mnohém lze porovnávatí poměry našich tří fakult právnických s polskými, škoda jen, že toto srovnání po stránce jejich věcného vypravení nedopadne asi ve většině případů ve prospěch náš.

Ča.